

מסורת הש"ס

שור שנגח את הפרה פרק חמישי בבא קמא

נ.

עין כושפת
נר מצוה

א ב מ"י מ"י
מלכות נוק מלכות
הלכה כ פסג עשין סח
עושים ח"מ מ"י מי עשין
ו:

בב ג מ"י מ"י שם הלכה
כ פסג שם עושים
ח"מ מ"י ח"מ עשין א ועשין
בבב:

בב ד מ"י עושים ח"מ מ"י
מי עשין ע:
בב ד מ"י שם הלכה כ
פסג שם עושים
ח"מ מ"י ח"מ עשין א ועשין
סעף א:

מוסף רש"י

בעל התקלה. אף על
פני שכן הבור כפף
שפאל נדע"ה, עשאו
הסבור עשאו להחיות
עליו בנזק (שמות כא
דף). חופר שיחין. לעיל
רגלים ומים מתמסין סתן
וחי שומין הן ויהממן
(בבבא קמא). אמר להם
שלום. שדחין יטלה
לחיות, וכן כשהיה אצל
שלישית שאניה יטלה לחיות
אחר להן עלתה לה
שדחיה היה לו שלא תמות
שם מדלקת, דבר שהיה
מתפקד בו אותו דרך,
לחיות, לא יכלו בו ורשו
(שם). וזכר של רחלים.
זה אילו של יתכן, וזקן
אחור מנהיגו, זה אברהם
(שם). נביא אחת. לדע
שלא תמות (שם). מצטער
בו. כבודו עשיתו (שם).
נדיחות: חתשטס בן, אף
על פי כן מה בני.
של (ר' מחויל, בצמא.
שכן דרכו של מקום
לדקדק עם החסידים
(שם). וסביבו נשערה.
לשון חוט השפלה (שם).
עם סביבו. עס נדיקות
ההולכים אחרי (שם).

(ב) (נפיל סל). (ג) (נפיל
מט: לקמן סל). (ד) (נפיל
רש"י לחות, ד) חוספת
פ"י, (ס) שקלים פ"ה ה"ה
ימות קמא: (ע"ש).
(ז) (נפיל סל חתנא).
(ח) (נפיל סל). (ט) (נפיל
פ"ש). לקמן נא: ד"ה טס.

תורה אור השלם

1. בעל הבור השלם כפף
ישיב לבקציו והשת יהיה
לח. שבות כא לר
2. וזכר אלהיו ואל
יחיש אש לפניו תאכל
וקיבו ונשערה מאה:
החלים ט ח
3. אל נשך בבור
קדשים רבה ונורא על
כל סביבו:
החלים ט ח
4. העור תמס עשלו כי
כל דרכיו משפט אל
אמנה ואין על צדיק
יחיש דהא: דברים לב ד

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לרשות
בה לרשות לר"ה כגון
מקצה מקום מרשותו
לר"ה דהוה ליה חופר:
(ב) ד"ה נדיח"ה הסמוכה
לרשות הרבים דהוה ליה
הפקר לכל ונתינת
בגן חקלא וכו' נתינת:
(ג) חופר ד"ה כגון וכו'
פי' כן נתינת אצל ר"ה. וחזירו
בספר עורא (ד) ואשאי יחישו
ובגמרא נפל אשיתא (בבבא קמא דף טו).
פסור. דהיינו נמי כחופר בור
ברשותו דאית ליה בעלים והפקר
רשותו דלא מצי למימר ליה מאי
נתינת ברשותי הכל נמי לא מצי
למימר ליה למה הלכה בהמתך על
שפתו דהא ברשות הרבים היא: וטעמא
דלאושיין. שדך לעשות כן ואינו פושט:
הא לאו לאושיין חייב. אלאמא בור
ברשותו חייב וקשיא רישא לסיפא:
רישא. דקמני בור ברשותו פטור ר'
ישמעאל: וסיפא. דמחייב דדייקין
הא לאו לאושיין חייב ר"ע: אלא לרב
יוסף. דאמר בור ברשותו דכולי
עלמא חייב רישא דקמני פטור מני:
לא רשותו ולא בורו. דל"ל ברשותא
מאי נתינת. ואנטרין לאשמועי' דאש"ג
דאית רשאי לעשות כן דאין עושין
חלל תחת רשות הרבים מיהו הויל
ולרשותו פטור: דאדרות כה
ארווחי לר"ה. (ה) דהוה ליה חופר
בור בר"ה. והלך טעמא דלאושיין
הא לאו לאושיין חייב: כר"ה הסמוכה
לר"ה. (ו) כגון מקלה מקום
מרשותו לרשות הרבים דהוה ליה
הפקר רשותו פטור: ומסר לרבים.
דאמר לבני עירו הבור זה שחפרתי
צריך לנס לשחות מי גשמים
המתכנסין שם ורואיה לשחות
בהמות מן הרי הוא מסור לנס:
המים: אמר לנס שלום. מעלה וכן
עשית. וזכר של רחלים. אילו של יתכן.
לחפור בורות ומערות לעולי רגלים:
עס סביבו. נדיקות הדקדקס: נא
לשון חוט השפלה. ונורא על כל סביבו:
מטיל אימת משפטיו עליהם: וסרן.
לעבור על כל פשעס: יוסרו מיין.
יפקדו מיין וגופו שמורה אל
הנתינת לתעוה:

בבור ברשותו. פי' נקוט' (א) דקסר (ר"י) דכי אפקרינא רשותא
לא ליחייב אלא כהויא אפקרינא משמע דרזנה לומר
אם סתם הבור מתחילה לר"ה חייב לעולי עלמא ואין משמע כן
ועוד דבסמך אמר הא לאו לאושיין חייב ואוקמה דבה כר"ע אצל
לרבי ישמעאל משמע דפטור וי"ל

דהיינו טעמא משום דל"ל מורן
ברשותו מאי כן אצל רשותו שפאל
להתקדש כל כך אלא רשותו שפאל
נזיר: אמר ד' רב יוסף בולח
דברי הב"ה היא. לאו דוקא כולה אלא
רישא וסיפא דאקשי מינייהו אצל
מינעמא דקמני ברה"י ופטורו לרשות
הרבים חייב לא איתא אלא כרבי
ישמעאל: כגון דארווח ארווחי
לר"ה. והשתא כולה דברי הכל רישא
שפאל הפקד לא רשותו ולא בורו
וקשיא דאדרות ארווחי ומיניו רבי יוסף
כרבי ישמעאל: דבר שצטער
בר יהודה דנתינת דהפקה לא מתקומא
כרבי ישמעאל: דבר שצטער
בו. וא"ת אכתי מנא ליה הא מה
בני נאמא וי"ל דמ"מ כחופר דבר
עלמא לא היה ראוי לנשל נירושא
(שקלים פ"ה ה"ה ע"ה) מלך דמדות
רבי חנינא נזמנא לה:
אך

עבר מעשה אימא כסוי נמי לא בעי קמ"ל ואלא מאי זהו בור האמור
בתורה דקאמר ר' ישמעאל זהו בור שפתח בו הכתוב תחלה לניזקין
מיתבי החופר בור בר"ה ופתחו לרה"י פטור ואף על פי שאינו רשאי
לעשות כן לפי שאין עושין חלל תחת ר"ה החופר בורות שיחין ומערות
ברשות היחיד ופתחו לרה"ר חייב והחופר בורות בר"ה הסמוכה לרשות
הרבים כגון אלו החופרים לאושיין פטור ור' יוסי בר' יהודה מחייב עד
שיעשה מחיצה עשרה או עד שירחיק ממקום דריסת רגלי אדם וממקום
דריסת רגלי בהמה ארבעה טפחים טעמא דלאושיין הא לאו לאושיין חייב
הא מני בשלמא לרבה רישא ר' ישמעאל וסיפא ר"ע אלא לרב יוסף
בשלמא סיפא דברי הכל אלא רישא מני לא רבי ישמעאל ולא ר"ע אמר
לך רב יוסף כולה דברי הכל היא ורישא שלא הפקד לא רשותו ולא
בורו אמר רב אשי השתא דאוקימתא לרב יוסף לדברי הכל לרבה נמי
לא תוקמה כתנאי מדרישא ר' ישמעאל סיפא מני ר' ישמעאל וטעמא
דלאושיין הא לאו לאושיין חייב כגון דארווח ארווחי לרה"ר מיתבי החופר
בור ברשות היחיד ופתחו לרה"ר חייב בר"ה הסמוכה לרה"ר פטור בשלמא
לרבה כולה ר' ישמעאל היא אלא לרב יוסף בשלמא רישא רבי ישמעאל
אלא סיפא מני לא ר' ישמעאל ולא ר"ע אמר לך בחופר לאושיין ודברי
הכל: ה"ת ר' חפד ופתח ומסר לרבים פטור חפר ופתח ולא מסר לרבים
חייב וכן מנהגו של נחוניא חופר בורות שיחין ומערות שהיה חופר
ופותח ומסר לרבים וכששמעו חכמים בדבר אמרו קיים זה הלכה זו
הלכה זו ותו לא אלא אימא אף הלכה זו: חתנו רבנן מעשה בביתו של
נחוניא חופר שיחין שנפלה לבור גדול באו והודיעו את רבי חנינא בן רוסא
שעה ראשונה אמר להם שלום שניה אמר להם שלום שלישית אמר להם
עלתה אמרו לה מי העלך אמרה להם זכר של רחלים נודמן לי וזקן אחד
מנהיגו אמרו לו נביא אחת אמר להם לא נביא אנכי ולא בן נביא
אנכי אלא כך אמרתי דבר שאותו צדיק מצטער בו יכשל בו ורעו
אמר רבי אחא אף על פי כן מה בני בצמא שנאמר וסביבו נשערה
מאד מלמד שהקדוש ברוך הוא מדקדק עם סביבו אפילו כחוט השערה
ר' נחוניא אמר מהבא יאל נערץ בסוד קדושים רבה ונורא על כל סביבו
אמר ר' חנינא כל האומר הקב"ה ותרן הוא ויתרו חיו שנאמר יהצור תמים
פעלו כי כל דרכיו משפט א"ר חנא ואיתמא ר' שמואל בר נחמני מאי דכתיב

אך

חופר שיחין. לעולי רגלים נדרכים: טעם ראשונה. שעדיין היא ראויה להיות חיה נתון
המים: אמר לנס שלום. מעלה וכן עשית. וזכר של רחלים. אילו של יתכן. ככר עלתה
ודאי כדאמרין לקמן דפשיטא ליה דלא תמות שם: וזכר של רחלים. אילו של יתכן. וזקן מנהיגו. אברהם: מלשער בו.
לחפור בורות ומערות לעולי רגלים: עס סביבו. נדיקות הדקדקס: נא לשון חוט השפלה. ונורא על כל סביבו:
מטיל אימת משפטיו עליהם: וסרן. לעבור על כל פשעס: יוסרו מיין. יפקדו מיין וגופו שמורה אל הנתינת לתעוה:

אך

